

Grzebałem, grzebałem i wygrzebałem w końcu w swoich zbiorach. Dzisiaj prezentuję projekt z końca lat siedemdziesiątych XX w. prezentujący koncepcję adaptacji byłej cementowni w Grodźcu na Muzeum Przemysłu Cementowego. Projekt jest autorstwa ZPCWiC „Sosnowiec” i była to pierwsza próba adaptacji tego obiektu w związku z zakończoną eksploatacją obiektu w 1979 r. Poniżej opis techniczny do koncepcji.

1. Przedmiot opracowania:

Przedmiotem opracowania jest koncepcja adaptacji budynków i obiektów cementowni „Grodziec” na muzeum przemysłu cementowego.

2. Podstawa opracowania:

- zlecenie Inwestora ZPCWiG Sosnowiec Ce-9344/M TpZ nr 2507
- wizja lokalna w cementowni Grodziec w dn. 12.9.br
- opracowanie koncepcji z września 1979 r.

3. Zakres opracowania:

Zakres opracowania obejmuje następującą problematykę:

- 3.1. Wybór obiektów jako zabytków architektury przemysłu cementowego.
- 3.2. Wybór urządzeń zabytkowych przemysłu cementowego.
- 3.3. Problemy zabezpieczenia obiektów i budynków przemysłowych wytypowanych na cele muzealne.
- 3.4. Problemy odtworzenia i zabezpieczenia urządzeń przemysłowych.
- 3.5. Zakres prac związanych z udostępnieniem i przygotowaniem obiektów do zwiedzania.
- 3.6. Uwagi końcowe.

Uwagi wstępne:

Bezpośrednim powodem wstrzymania ruchu cementowni była eksploatacja węgla pod zakładem i związane z tym uszkodzenia obiektów. Niezależnie od ww. powodów w planie Zjednoczenia likwidacja cementowni miała nastąpić w 1982 roku. Cementownia Grodziec koło Będzina jest najstarszą w Polsce cementownią założoną w 1857 r., trzecią w Europie i piątą na świecie. Istniejące obiekty cementowni pochodzą z początku XX i okresu międzywojennego. Część obiektów i maszyn pochodzi z końca XIX w. oraz początku XX w. i późniejszych. Wybór obiektów zabytkowych jest ściśle związany z technologią i urządzeniami przemysłowymi. W wypadku cementowni Grodziec związek ten jest zachowany. Nitka technologiczna przebiega w starych obiektach o ciekawej przemysłowej architekturze. Najbardziej charakterystyczne są silosy cementowni o różnej średnicy i precyzyjnie wykonanym detalu architektonicznym, który rzutują na bogatą sylwetkę zakładu. Pozostałe obiekty wykonane również w latach dwudziestych i później posiadają zbliżoną w wyrazie architekturę. Wartość architektury tego zakładu winna ocenić komisja powołana przez władzę wojewódzkie na wniosek Zjednoczenia*. Proponowane obiekty zestawione w

poz. 3.3.

*Zjednoczenie - nazwa organu zarządzania daną branżą przemysłu lub usług w okresie PRL (1945-1981).

3.2.

Wybór urządzeń produkcyjnych w całej nitce technologicznej nie nastręcza trudności. Należy pokazać cały cykl produkcyjny cementu od młynów surowca do pakowaczek. Jako uzupełnienie urządzeń z Grodźca można wyeksponować w składzie klinkieru urządzenia i maszyny zabytkowe z innych cementowni tj. Szczakowa Wysoka, Goleiszów, Górka i inne. W związku z tym, że jest ciągła niemalże wymiana urządzeń na nowe - modernizacja następuje permanentnie w całym przemyśle należy powołać zespół ludzi dla spisania urządzeń i sporządzenia orientacyjnej inwentaryzacji. Urządzenia z innych cementowni zgromadzone zostaną i wyeksponowane w składzie klinkieru.

3.3. Podstawowym działaniem w zabezpieczeniu istniejących obiektów przez dostosowanie ich do zwiedzania.

1. Młynownia surowca.
2. Zbiorniki szlamu.
3. Hale pieców obrotowych.
4. Skład klinkieru.
5. Młyny węgla
6. Podesty palaczy.
7. Młynownia cementu.
8. Silosy cementu.
9. Pakownia.
10. Sprężalnia.

Z wyżej zestawionych obiektów poważniejszych zabezpieczeń wymagają: hala pieców obrotowych i pakownia. Hala pieców wymaga zabezpieczenia nad konstrukcją budynku oraz uzupełnienie zadaszenia nad piątym piecem. Wszystkie budynki wymagają odgruzowania/usunięcia stert gruzu odpadków, pyłu, a w przypadku składu klinkieru rozplanowanie po składzie odpadów magazynowych od lat na całej powierzchni składu oraz wykonanie dojazdu do składu od strony wschodniej poprzez rampę. Pakownia wymaga uzupełnień konstrukcji i zadaszeń. Wszystkie obiekty wymagają usunięcia stwardniałego pyłu, który osiadł na konstrukcji, wszelkich występach, dachach.

3.4. Odtworzenie i zabezpieczenie urządzeń przemysłowych

Dla zabezpieczenia produkcji cementu w przeszłości i obecnie należy stworzyć warunki do wyeksponowania makiet starej cementowni, makiety pieca szybowego do wypału klinkieru w kontekście z maszynami i urządzeniami technologicznymi z tego okresu. Należy również zobrazować transport cementu pakownia/beczki/itp. Podstawowym jednak zagadnieniem jest zabezpieczenie istniejących maszyn i urządzeń. Najpoważniejsze prace to oczyszczenie z

zastygłego szlamu wyciągów kubełkowatych i zabezpieczenie konstrukcji stalowej przed korozją. Uzupełnienie w hali pieców całych elementów pieców jak chłodniki, podpory itp. leżące w sąsiedztwie lub złomowane. Uzupełnienie ciągów przenośników dla zobrazowania funkcjonowania zakładu.

3.5. Zakres prac związanych z udostępnieniem i przygotowaniem obiektów do zwiedzania.

- bezkolizyjne dojście do zwiedzanych obiektów, należy zabezpieczyć torowisko kolejowe oraz bezpieczny sposób informacji o nadjeżdżających czy przetaczanych wagonach / z uwagi na czynną stację przesypową;
- bezpieczne zwiedzanie obiektów i urządzeń wymaga wykonania kładek z balustradami pod zbiornikami szlamu, usprawnienia dojść do młynów surowca oraz na pomost przy młynowni węgla. Należy zainstalować w miejscach niebezpiecznych balustrad, założyć niezbędne oświetlenie;
- należy przygotować pomieszczenia do ekspozycji plansz makiet, galerii zasłużonych osób, ekspozycję medali, plakiet itp., przedmiotów związanych z wydarzeniami w przemyśle;
- pomieszczenie dla nadzoru nad obiektami pomieszczeń ze sprzętem porządkowym itp.

3.6. Uwagi końcowe

Powyższy zakres należy traktować jako plan maksimum, plan minimum nie istnieje. Nie zabezpieczenie obiektów powoduje niszczenie urządzeń. Częściowe rozwiązanie tj. ograniczenie obiektów czy urządzeń nie spełni zadania i spowoduje przyspieszenie niszczenia i wzrost kosztów adaptacyjnych. Poza stację przesypową cementu można przewidzieć i inną funkcję wiąże się to z adaptacją istniejących obiektów co każdorazowo należy przeanalizować zwłaszcza pod kątem ekonomicznym. Przy podjęciu ostatecznej decyzji należy odpowiedzieć na następujące pytanie:

- czy przyszłe muzeum będzie mieć do zaoferowania dla zwiedzających wystarczające wartości poznawcze?
- czy ekspozycja urządzeń da wartości dydaktyczne i dla jakiej grupy zwiedzających?
- czy wartości poznawcze i dydaktyczne będą w jakiejś proporcji do nakładów i utrzymania muzeum?.

Koszt odgruzowania, zabezpieczenia konstrukcji, oraz podstawowych robót adaptacyjnych wyniesie orientacyjnie około 5 mln zł. Koszt ten może wzrosnąć w zależności od podjętych decyzji dotyczących funkcjonowania muzeum i sposobu zabezpieczeń budynków i urządzeń.

Własności podstawowe techniczno - ekonomiczne

L.p. Określenie	Jedn. miary	1949 r. wykonanie	1935 r. plan
1. Produkcja klinkieru	tony	264397	340000
2. Produkcja cementu	„		

	W tym cement hutniczy	„		
	-"- „150”	„		
	-"- „250”	„		
	-"- „350”	„	292582	354000
	-"- „400”	„		
	-"- specjalny	„		
3.	Produkcja cementu w przeliczeniu na cement „350”	„		
4.	Cement teoretyczny II /klinkier, x 0,65+ cement „350” x 0,35	„		
5.	Cement teoretyczny III /klinkier, x 0,5 + cement „350” x 0,3	„		
6.	Zużycie surowca /wapień, margiel, glina/	„	433542	557600
7.	Zużycie gipsu	„	9855	14160
8.	Zużycie żużla w stanie suchym	„	-	-
9.	Zużycie paliwa do pieców w przeliczeniu na 6000 al	„	100510	128520
10.	Zużycie energii elektrycznej	kwh	29908770	37807200
11.	Zużycie mat. ogniotrwałych /w przeliczeniu na szamotę/	ton	569, 8	762
12.	Zużycie mielników	„	321,1	375
13.	Zużycie olejów i smarów	„	59	69
14.	Zużycie mat. wybuchowego	kg	18215	28995
15.	Zużycie worków do wysyłki	tys. szt.	6,302	7,257
16.	Ilość roboczo - godz. robotników produkcyjnych	godz	1590722	1500800
17.	Ilość robotników produkcyjnych	osób	630	670
18.	Wydobycie surowca	tony	241806	557600
19.	Wysyłka cementu	„	287590	354000

Na 1 rob. = 2240 godz. rocznie

1. Łamacz - walc szczękowy.
2. Transporter - szer.1500.
3. Transporter - szer. 800.
4. Walce.
5. Transporter gumowy.
6. Hala klinku.
7. Hala materiału surowego.

8. Suwnica II.
9. Suwnica III.
10. Suwnica I.
11. Młyn surowy I.
12. Młyn surowy II.
13. Młyn surowy III.
14. Elewatory szlamowe.
15. Zbiorniki szlamu.
16. Pompy szlamowe.
17. Suszarnia I.
18. Suszarnia II.
19. Elewator suszki.
20. Młyn węglowy I.
21. Młyn węglowy II.
22. Młyn węglowy „Tirax”.
23. Elewator pyłu węglowego.
24. Piec obrotowy I.
25. Piec obrotowy II.
26. Piec obrotowy III.
27. Piec obrotowy IV.
28. Piec obrotowy V.
30. Łamacz gipsu.
31. Młyn cementowy I.
32. Młyn cementowy II.
33. Młyn cementowy III.
34. Młyn cementowy IV.
35. Młyn cementowy V.
36. Elewatory cementu.
37. Pompy próżniowe.
38. Silos I.
39. Silos II.
40. Silos III.
41. Silos IV.
42. Silos V.
43. Pakowaczka I.
44. Pakowaczka II.
45. Pakowaczka III.
46. Transporter taśm gumowych.

Koncepcja sprzed 37 lat ale jakże ciekawa i oryginalna jak na tamte czasy. Dokładnie tyle ile mam lat. Myślę, że gdyby obiekt był dzisiaj w takim stanie jak kiedyś to nie rozważalibyśmy teraz czy Nam się uda.... Nasze możliwości byłyby wręcz nieograniczone. A tak 37 lat obiekt

Koncepcja Muzeum Przemysłu Cementowego w Grodziecu z 1979 r.

niszczał i był powoli rozkradany.

wyświetleń: 822